

Ислом Нури

Bu Rasululloh solallohu alayhi va salomatlik hayotining so'nggi so'nggi boskichi bulib, uzoq davom etadigan har qanday shartlarni bajaradi, yigirma yilni ortda qoldirgan mu'minatdagi uy sharoitidagi ter va cheklangan mashaqqatlarni, uyushtirilgan bezovtalikni, fitnani va bekarorliklarni uyidan olib kelayotganlarni kuzatib borayapti .

Makka fatihi shu yillari davomida musulmonlar erigan eng katta g'oliba bo'lib, u tufayli zamona zayli butunlay o'zgarib, arab jazirasidagi mehnat tamomila o'zgacha tush edi. Darhaqiqat, fath o'zidan oldingi va keyingi davr o'rtasini ajratib turuvchi chagara bulib qolmoqda. Shubhasiz, Quraysh arablari nazarida dinning ximoyachilari va asosiy ko'makchilar sanalari, bosh arablar bu erda ularga tobe edilar. Qurayshning buysunishi arab yozilishida butparastlik diniga barham berilishi ma'nosini anglatardi.

Ushbu boschichni ikki sagifaga bulish mumkin:

- 1) Urush va jihodlar saqifasi;
- 2) Turli elat va qatlamlarning Islomni qabul qilish uchun oshiqishlarini saqlash.

Ikki darajali saqlash ham bir xil biri bilan bir qatorda chambarchas bog'lash va juda yaxshi bo'lishiga qaramay, ushbu navbatdagi navbatdagi navbatma-navbat amalga oshiriladigan bylsa-da, biz har qanday voqea-hodisalarni alohida-alohida qayd etib o'tilgan. Urush va jangu jadallar saqlanishini o'zlaridan oldingi voqealarga bog'lash va munosabati ko'proq ekanligini nazarda tutib, tartibda uni belgilab qo'ydi.

Hunayn g'azoti

Makka fatih arablarini eskiririb qo'ygan yashindek tez va kutilmagan zarba

Ислом Нури

ortidan yuz bergani tufayli yaqin atrofdagi qatlamlar unga qarshi chora-tadbirlarni amalga oshirishda aniqlanmagan ekani anglab, taslim qilinadigan o'zga choraga topmadilar. Biroq, Havozin va Saqif kabi ajim qudratli va zuravon qavatlarini taslim qilishdan bosh tortdi va Nasr, Jusham, Sa'd ibn Bakr va Banu Hilol qavatlari atrofidagi birlashishdi. Bular barchasi Qays Aylon aymogidan edilar. Bu buyuk galabani buyin egib qarshilashga ularning gurur va kibrlari yul kuyadi va barchalari Molik ibn Avf an-Nazriy kuli ostida jamoat, musulmonlarga qarshi yurish kilishga nazorat qilinadi.

Dushmanning yurish boshlanishi va Avtosga kelib tushishi

Bosh qomondon Molik ibn Avf musulmonlarga qarshi yurish bo'shshaganiga qarshi qilichch, qushin bilan birga ulaning mol-mulklari, ahli-ayol va bola-chaqalarning ham qushib, yulga otlandi va Avtos debani yo'q qilish uchun kurashdi. Avtos Xavozin diyoridagi Xunayga yoqin bir vodi y bo'lib, Xunayn vodiysidan boshka, aloxida bir vodi edi. Hunayn vodiysi esa Zul-mazozning yonginasida, Makkaninig Arafot tomonida bulib, u bilan Makkada o'rtasida mildan oshiqroq masofa bor edi.

Urushlarda tajriba o'tkazib yuborilgan mo'ysafid komondon fikrlarini xato sanadi

Avtosga baryb tushishchach, odamlar qomondon atrofida iyilishdi. Ular ichida Durayd ibn Summa ismiylik bir mo'ysafid ham bo'lib, u hayotida juda katta jang ko'rgan, tajribali va jang ilmidan yaxshi xabardor bo'gan shijoatli odam edi. Biroq, xozirda ancha keksayib qo'yilgan bo'lib, faqatgina fikr yuritadi, maslatat berishdan boshka narsaga yordam beradi. Durayd: «Kerdamiz ozi?», Deb so'radi. «Avtosdamiz», deyishdi. «Xa, otlar uchun qulay yo'q, baland ko'yoshlik ham emas, va ota yumshoq ham emas. Tuyalaringni bokirishi, eshaklarning xangrashi, kuy-ekkilarning mahorashi

Ислом Нури

va bolalarni iyilarini eshitilaptimmi? », Dedi. «Xa, Molik ibn Avf jangchilarga kuchib, ularning mol-mulklari, ahli-ayol va bola-chakalalarni ham olib chiqqanlar», deyishdi. U Molikni chaqirib, undan nega bunaqa qilinganligini suradi. Molik: «konferentsiyada biron bir jangchi o'zining marosimida amalga oshiriladigan oilasi va mol-mulki turishini o'z ichiga olgan holda, ularni deb nomlangan, dedim », dedi. «Xoy bechora cho'pon, Xudo haqqi, qo'chaygan odamni biron narsa to'g'ri kelib qolishga qodirmi?! Agar urushning tegirmon toshi senoyga aylansa, qilich va nayza tutgan jangchin ozi senga kifoya qiladilar. Aksincha bo'lib qolsa, ham bola-chaqangdan, ham mol-mulkingdan ayrilib, rasvo buzilgan-ku! », Dedi muvsafid. Shong u urug'-qatlamlar va ularning boshliqlari to'g'risida so'rab-surishtiruvchi: «Ey Molik, sen Xavozinning jamoasini jang maydoniga olib keling, yaxshi ish qilmang. Ularni yurtningning ichkarisiga va kavmilarining baland urinlariga chikarib kuyib, yosh-yalanglarni otga mindirib kuy. Agar g'alaba senga yor bo'lsa, ular ortingdan kelib qo'shiladilar. Agar mag'lub bulsang, faqat o'zing ziyn tortasan, ohling va molingni asrab qolasan », dedi. Agar urushning tegirmon toshi senoyga aylansa, kilich va nayza tutgan jangchin ozi senga kifoya qiladilar. Aksincha bo'lib qolsa, ham bola-chaqangdan, ham mol-mulkingdan ayrilib, rasvo buzilgan-ku! », Dedi muvsafid. Shong u urug'-qatlamlar va ularning boshliqlari to'g'risida so'rab-surishtiruvchi: «Ey Molik, sen Xavozinning jamoasini jang maydoniga olib keling, yaxshi ish qilmang. Ularni yurtningning ichkarisiga va kavmilarining baland urinlariga chikarib kuyib, yosh-yalanglarni otga mindirib kuy. Agar g'alaba senga yor bo'lsa, ular ortingdan kelib qo'shiladilar. Agar mag'lub bulsang, faqat o'zing ziyn tortasan, ohling va molingni asrab qolasan », dedi. Agar urushning tegirmon toshi senoyga aylansa, kilich va nayza tutgan jangchin ozi senga kifoya qiladilar. Aksincha bo'lib qolsa, ham bola-chaqangdan, ham mol-mulkingdan ayrilib, rasvo buzilgan-ku! », Dedi muvsafid. Shong u urug'-qatlamlar va ularning boshliqlari to'g'risida so'rab-surishtiruvchi: «Ey

Ислом Нури

Molik, sen Xavozinning jamoasini jang maydoniga olib keling, yaxshi ish qilmang. Ularni yurtningning ichkarisiga va kavmilarining baland urinlariga chikarib kuyib, yosh-yalanglarni otga mindirib kuy. Agar g'alaba senga yor bo»lsa, ular ortingdan kelib qo'shiladilar. Agar mag'lub bulsang, faqat o'zing ziyn tortasang, ohling va molingni asrab qolasan », dedi. So'ng u urug'-qatlamlar va ularning boshliqlari to'g'risida so'rab-surishtiruvchi: «Ey Molik, sen Xavozinning jamoasini jang maydoniga olib keling, yaxshi ish qilmang. Ularni yurtningning ichkarisiga va kavmilarining baland urinlariga chikarib kuyib, yosh-yalanglarni otga mindirib kuy. Agar g'alaba senga yor bo»lsa, ular ortingdan kelib qo'shiladilar. Agar mag'lub bulsang, faqat o'zing ziyn tortasan, ohling va molingni asrab qolasan », dedi. Shong u urug'-qatlamlar va ularning boshliqlari to'g'risida so'rab-surishtiruvchi: «Ey Molik, sen Xavozinning jamoasini jang maydoniga olib keling, yaxshi ish qilmang. Ularni yurtningning ichkarisiga va kavmilarining baland urinlariga chikarib kuyib, yosh-yalanglarni otga mindirib kuy. Agar g'alaba senga yor bo»lsa, ular ortingdan kelib qo'shiladilar. Agar mag'lub bulsang, faqat o'zing ziyn tortasan, ohling va molingni asrab qolasan », dedi.

Lekin, bosh qo'mondon Molik uning bu talabini rad qildi va: «Qasamki, aslo unday qilmayman. Sen qarib qolib, oqling ham suyilib qolgan. Qasam ichib aytamanki, yoki Xavozin menga itoat qiladi, yo esa men qilichimning uchiga o'zimni bosib, uni orkamdan katta qilib yuborman », dedi, Duraydinning fikri va so'zlari amalda oshishini istamadi. Shundan sinov kavm: «Senga itoat kilamiz», deyishdi. Shunda Durayd: «Bu kabi kunki, men unda bor bo'lib, bor emasman, yuq bulib, yuq emasman», dedi va shunday mazmunda she'r o'qidi:

Qaniydi yosh bo'lib qolsam,

Kuch-quvvatga to'lib qo'lsam,

Ислom Нури

Uchqur otga minib olib,

Janggoh ichra elib kolsam.

Yq litnqy fyh jqaq ** bfyh wqa

qwd wfāa lmqmā ** khnh sh adad

Dushmanning islom lashkari haqidagi ma'lumot iyishishga urinishi

Musulmonlarning kuch-quvvatlari haqida ma'lumot iyib kelishib yurgan rejalarga binoan Molik huzuriga bushashib qaytib kelishdi. «Xoy, sho'rg'urug'lar, nima gap uzi?!», deb so'ragan edi: «Chavkar otlarga mingan eng yaxshi kiyimli odamlarni ko'rdik. Kasamki, ular qarshida bushashib, mana shu holatga tushdik », deyishdi.

Rasululloh solallohu alayhi va salom dushmani kuchini o'rganishga urinishlari.

Dushmanning yurish boshlagani xabarlari kelgach, Rasululloh solallohu alayhi va salom Abu Hadr ad al-Aslamiyni yordami, odamlarning ishida turishga va ulanish xabarlarini o'rib kelishib yurishdi. U uziga yuklatilgan vazifani ado etib, qayib keldi.

Rasululloh solallohu alayhi va salom Makkadan Xunayga yordam beradi.

Sakkizinchi hijriy shavvol oyining oltinchisi, shanba kuni Rasululloh solallohu alayhi va salom Makkani tark etildilar - bu Makkaga kirib kelayotganlarning tuqqizinchi kuni edi - va o'z ikkilam mingar bilan yulga otlandilar. Ularning mingi Makka fatihi uchun U zot bilan birga Madinadan kelgan askarlar, ikki minada Esa Makka juda yaxshi ko'rilgan

Ислом Нури

kishilar bo'lib, ko'chalarni Islomga yangi kirganlar edi. Safvon ibn Umayyadan yuzta sovutni boshka kurol-yoroglari bilan birga vaqtgacha ishlatishga olib turdilar. Makkaga Attob ibn Usaydni voliy qildilar.

Oqshom payti bir otlik kelib: «Men falon tog' ustiga chiqqan edim, Havozinni bola-chakalalari-yu, mol-kuylar bilan Xunayna jamoat turishini ko'rdim», deb xabar berdi. Rasululloh solallohu alayhi va salom tabassum qililar va: «Ularni inshooloh, musulmonlarning ergandagi o'jalaridir», dedilar. Shu kecha lashkar quriqchiligini Anas ibni Abi Marsad al-Ganaviy ixtirochi ravishta o'z byuyiga oldi.

Xunayga boravarishida «Zotu anvot» deb nomlangan bir katta daraxtni ko'rdilar. Odatada arablar unga kurollarini osishib, uning ostida kon chikarib, ibodat kilishdi. Shunda qvshindagi kishilardan bazilar Rasululloh solallohu alayhi va salamga: «Bizga ham ana shunday» zotu anvot «berib berasiz», deyildi. Rasululloh solallohu alayhi va salom: «Ollohu akbar! Muxammadning joni Qo'lida bulgan Zotga qasamki, sizlar Xuddi Musoning kavmi Musoga aytgan gapni aytganlar. Ular: «Ey Muso, bizni ham Xuddi ularnikiga o'qigan iloh yasab bergin», deyishganida Muso: «Sizlar jaholatga botgan kavm ekansizlar», degandi. Gantganlarning yoli bo'ldi. Qasamki, sizlar ham o'zingizdan oltinga o'tilganlarning yullariga ergashmoqsiz », dedilar.

So'ngra kuchlar sonining ko'chib o'tishiga qarab: «Bugungacha engmaymiz», deyishdi. Bu gap Rasululloh solallohu alayhi va salamga juda yaxshi botgan edi.

Islom lashkari kutilmaganda kamonchilar hujumiga duch keladilar

Islom lashkari shavvolning birinchi kuni seshanbadan chorshanbaga o't

Ислом Нури

kechasi Xunaynga etib keldi. Molik ibn Avf ularlardan oldinroq kelib, kuchini vodiya kiritdi, deb aytdi, qo'shiqlar, kiradigan joylarga, daralar va so'roqmoqlarga pistirmalar qo'yib, musulmonlarni ko'ringani bilan ular ustiga o'q yomgirini olib borayapti, deb o'ylayman.

Saharaga yoqin Rasululloh solallohu alayhi va salom lashkarni jangga xozirlab, ularga bayroqlar tikib, qismlarga ajratdilar. Tong korongusida musulmonlar Xunayn vodiysiga yaqinlashib, pistirmalardan bexabar, pastaga tusha boshladilar. Shunda tuvatdan ular ustiga o'qlar yomgirdek o'tiladi, dushman askarlari kutilmaganda shiddat bilan hamlaga o'tdi. Musulmonlar sarosimaga tushib, o'rtaga chekinishga tushdilar va juda kimga qaramay qo'cha boshladilar. Xatto, Islomni yoqinginada qabul qilingan Abu Sufyon ibnlanishib: «Ularni chekingishlari to Qizil dengizga egab boradi-yov», dedi. Jabala - yo'qi Kalada - ibn Hanbal: «Mana, bugun sehr bekor bo'ldi», dedi.

Rasululloh solallohu alayhi va salam: «Ey odamlar, mening yonimga kelinglar! Men Rasulullohman! Men Muxammad ibn Abdullohman! », Deb, tomng tomonga qarab yurdilar. Shisha payt u zotning yonlarida kurash va kuzatuvchilardan juda ozchiligiga yordam berildi. Ibn Ishoq tuqqiz kishi, Navaviy esa va ikki kishi qo'llaganini aytganlar. To'g'riroqi, Ahmad va Hokim «Mustadrak» da Ibn Mas'ud roziyallohu anhudan rivoyat qilingan suzdir. Unga ko'ra: «Hunayn kuni va men Nabiy solallohu alayhi va salom bilan birga edim. Odamlardan u zot yong'indan ketib qolishadi, faqat muzjir va kuzatuvchilardan sakson odam turishadi. Bizlar piyoda etik, dushmanga o'rga kirmadik ». Termiziy Ibn Umar roziyallohu anhumadan rivoyat qilingan kurashda: «Xunayn kuni ko'rdimki, odamlar tirkirab ketishgan, Rasululloh solallohu alayhi va salom yondashuvda odam ham qo'llagan edi».

Ислом Нури

Shishada Rasululloh solallohu alayhi va sallamning benazir shijoatlari zohir byldi. Xachirlarni kofirlar tomon surib:

«Men nabiyman, yolg'onmas so'zim,
Abdulmuttibal o'li o'zim»

deb xitob qila boshladilar.

(Inn lnnby l kaibu ** n bn bd lmlb)

Abu Sufyon ibn Horis u zotning xachirlari tizginidan tutgan, Abbos esa uzangisidan ushlab, uni tezlatmasidan turishdi. Keyin Rasululloh solallohu alayhi va salom xochirdan tushib, Parvardigorlardan nusxa so'rab: «Ey Parvardigor! Nusratingni tushirgaysan », deb iltijo qildilar.

Musulmonlarning o'zlarini o'qishni boshlashlari va jangning shiddatli tusli bo'lishi

Rasululloh solallohu alayhi va salam amakilari Abbosaga sahobalarga qarab nido kilishga buyerlandlar. Abbos ovozi o'tkir odam edi. U aytadi: «Shunda men bor ovozim bilan:« Xoy Samura Ahli (yangi, Xuddibiyada samura daraxti ostida bay'at berganlar), qahasiz ?! », deb kichkinaladim. Mening ovozimni eshitishgan saqobalar va tomonga qarab Xuddi sigir o'z bolasiga qarab intilganidek intila boshladilar va: «Xo labbay, ho labbay!», Deyishadi. Keyingi birlari tuyasinining boshini burmoqchi bo'lib, tiqilinchda qurib bitkazilgan narsaga, sovutini bo'yniga tashlab, qilichi bilan kalonini ulardi-da, tuyasidan sakrab tushib, ovoz kelayotgan tomongga qarab chopishdi. Shunday kilib, yuz chog'li odam u zot atroffilarida ijilib, jang boshladilar.

So'nggi chakiriq analizchilariga qaratalib: «Xoy analizatorlar jamoasi, uy anorlar jamoasi!», Deb nido qilindi. Keyin Banu Horis ibn Xazrajga qarab

Ислом Нури

nido qilindi. Shunday kilib, musulmonlarning jamoalari jan maydonlarini qanday tashlab ketilgan bulsalar, Xuddi shu kabi, birin-ketin iyibilib kelilar. Shundan svng ikki urta jang qizigandan qizib ketdi. Rasululloh solallohu alayhi va salom janggohni kuzatarkanlari: «Ana endi jang avj pallasiga chiqdi», dedilar. Song erdan bir sikim tuprok olib, dushman tomongiga qarab sochib yulibardilar va: «Yuzlari mayib bulsin», deb duo qildilar. Dushman lashkari ichida inson zoti borki, hammasining ko'ziga o'sha tuprokdan kirdi. Shundan sung ularning kuchlari zayflashib, ishlarni oraga qarab ketibdi.

Dushmanning shashti pasayishi va butunlay tor-mor bylishi

Shishani bir odam tuprog'idan otilganidan bir soatcha o'tmishdan dushman xunuk rasmda maglubiyatga sabab bo'ldi, Saqifning o'zidan etmishga yaqin odam o'ldirildi va musulmonlar dushmanining mol-xoli, bola-chaqasi va qurol-aslahalarini qo'liga kiritilar.

Аллоҳ таоло қуйидаги оятларида айни шу ҳолатга ишора қилган эди :
«Аллоҳ сизларни кўп ўринларда ғолиб қилди. Hunayn kunini (eslanglar)! Shishanda sizlarni ko'p ekkanligingiz mag'rur qilib qo'yilgan edi, ammo u (ya'ni, sanog'ingizning ko'chishi) sizlarni juda narsadan behojat qilsa oladimi (qutqarib olmadi) va sizlarga keng erlik qilayapti, deb so'radi! Keyin Alloh payg'ambariga va mo'minlarga oz tomonidan xotirjamlik nazorati ostida qo'shilib sizlarni ko'rmagan bir lashkarni (yangi, farishtalarni) tushirdi va kofir katta bo'lgan kimsalarni azobga olib bordi. Kofirlarning yozosi bo'ldi (Tavba: 25, 26).

Dushmanni ta'qib qilish haromoti

Ислом Нури

Dushman kashatchich maglubiyatiga uchraganch, ulardan bir guruxi Toifga qarab, yana bir guruxi Naxla tomonga, yana bir guruxi Avtos tomonga qarab cheklandi. Rasululloh sollallohu alayhi va salom Abu Omir al-Ash'ariy boshliq bir guruh tajribasini Ottosga yubordilar. Ikkala gurux o'rtasida bir oz janob bo'lib, mushriklar tor-mor etildilar. Shu jangda gurux komondoni Abu Omir al-Ash'ariy halok buldi.

Yana bir gurux musulmon suvorilarini dushmaning Naxlaga qarab chekingan guruxi tashkil qilingan taqiq kilib borilar. Ushbu taaqib davomida Durayd ibn Simma o'ldirildi, uni Rabiya ibn Rufay' o'ldirdi.

Mushriklarning ko'p qismi Toifga qarab ko'chib o'tgan edi. Yljalar umumiy qilinganidan so'ng ular bilan tanishib chiqib, borishga Rasululloh solallohu alayhi va salom o'zlari bosh bo'ldilar.

Yljalar

Yljalar olti minta asir, yigirma to'rt min tuya, qirq mintdan ortiq kuy-hechki va torg mint uvkiya kumushni tashkil qilindi. Rasululloh solallohu alayhi va salam ularni iydirib, Ji'rona deban joyda hibs qildirib kuylaydilar. Mas'ud ibn Amr al-G'iforinii ularni quriqlab turishga bosh kilib kuyiladi va to Toif g'azotidan fo'rg' bulmagunlaricha ularni taksim kilmadilar.

Asirlar orasidada Rasululloh solallohu alayhi va salamning emikdosh singillari Shaymo bin Bin Horis as-Sa'diyya ham bor edi. Rasululloh solallohu alayhi va salom huzurlariga olib boriladi va o'zlarini tanitadi. Rasululloh solallohu alayhi va salom uni bir belgisi orkali tanidilar va unga izzat-ikrom ko'rsatmasi, ridolarini yozib, ustingga olib borishadi. So'ng unga marxamat kursatib, kavmiga qaytarib yubordilar.

Toif g'azoti

Aslida, bu g'azot Hunayn g'azotining davomiyligi edi. Chunki, Xavozin va Saqif kuchini imzolagan narsalarning asosiy qismi boshliqlaridan iborat Molik ibn Avf an-Nasriy boshchiligida Toifaga kirib olib, shu erda eymoyalangan edilar. Rasululloh solallohu alayhi va salom Xunayndan foriblib, o'zlarini jiyronga olib borganlaridan keyin shu bilan o'ynaydilar, 8-hijriyning shov-shuvlarini o'ylab oldilar ustiga yurish qildilar.

Avvalroq qovshinning asosiy sifatida Xolid ibn Validni min kishi bilan bilan yubordilar, o'zlarining o'zlari ham Toifga qarab yurishga chiqdilar. Yo'ldada Nahlatul-Yomoniya yo'q qilingan, sung Qarnul-manozildan, sny Liyadan uttilar. Molik ibn Avfning shu joyda yo'q qilingan qal'asini buzdirib yubordilar. So'nggi yulda davom etib, Toifga etib borilar va Toif qal'asi yaqiniga tushib, boshqa erda lashkargoh qurdilar. Shundan so'ng qal'a ahlini qamalga oladilar.

Kamal ancha muddat davom etdi. Imom Muslim Anas roziyallohu anhudan rivoyat qilishicha, qamal muddati qirq kunga chuvilgan. Siyratshunoslar bunga qarshi fikrlarni ham aytishgan. Yigirma kun, o'z kundan oshiq, o'z sakiziz kun, besh kun, deb o'ylagan fikrlar aytilgan.

Kamol davomiyligi bo'yicha o'zaro otishmalar davom etib turdi. Kamalning dastlabki bosqiyichada qal'a ahli musulmonlar ustiga tinimsiz o'q yogdirishdi, o'qlar mo'r-malaxdek o'tdilar. Musulmonlardan bir qanchasi jarohatlanib, ik ikki kishi halok buldi. Shundan keyin ular lashkargohni jildirib, bugungi Toif masjidi urniga ko'chib o'tishga majbur qiladi.

Rasululloh solallohu alayhi va salom Toifliklarga qarshi mantiqiylikni ishga solishga buyurtma berishadi. Manjiqdan otilgan toshlar qal'a devorida

Ислом Нури

yoriqlar va o'pirilishlar paydo bo'ldi. Musulmonlardan bir nechalari dabboba ostiga kirib, u bilan qal'a devorini tashib, ichkariga kirishga harakat qililar. Biroq, dushman katta ustiga qizdirilgan temir parchalarini ulug'lantiradi, shunda ular o'rtada qaytishga majbur qilishadi, ba'zan bazilarni dushmanlari o'qishdan halol qilishadi.

Rasululloh solallohu alayhi va sallam – dushmanni taslim bylishga ma'mur etis maqsadida urush siyosatining bir sifat sifatida – ulaning tokzorlarini kesib, yoqib yubormoq buyrildilar. Musulmonlar tokzorlarni ayovsiz kesilar. Saqif Olloh haqi va qarindoshlik haqiqati-Hurmati ulkan kesmaslikni suragach, Rasululloh solallohu alayhi va salom Olloh va qarindoshlik haqi-hurmati toklarini kesishni to'xtatdilar.

Rasululloh solallohu alayhi va sallam: «Qay bir qul qal'adan tushib, bizning biznesimizga kelsa, u ozoddir», deb jar soldilar. Shunchdan yigirma uch kishi tushib keldi. Ular ichida Abu Bakara ham bor edi – qal'aga suv tortadigan yog'och g'altakka (arabchada bakara) osilib tushgani uchun Rasululloh solallohu alayhi va salom uni Abu Bakara deb kunyaladilar – Rasululloh solallohu alayhi va salom o'zlarini ozod qilayapsizlar. - ovqatidan xabardor bo'lib turishni topshirdilar. Bu narsa qal'a ahliga juda yomon ta'sir ko'rsatdi.

Kamal chuvilgandan cho'zilib, qal'a taslim bylavermaachch – qal'a ahli bir yillik qamalga ko'tarilishga tayyorgarlikni ko'rish juda muhim – va musulmonlar o'qishlari yongiri va qizdirilgan temir parchalaridan anchagina ziyn-zahmat tortishchach, Menga tabriklayman – go'yo iyindagi tulki, agar sabr-ko'tarilgan bilan poylasangiz, ushlaysiz. Bo'rdi-yu tashlab ketsangiz ham sizga juda qanday zarar etkazolmaydi », dedi. Shundan sung Rasululloh solallohu alayhi va salom qamalni bekor kilib, o'rtaga qaytsa vaziyatni qildirishadi. Umar ibn Xattobga buyrib, odamlarga:

Ислом Нури

«Insoholloh, ertaga qaytib ketamiz», deb e’lon qilindi. Bu gap odamlarga boshlash botdi va: «Nega endi, fath qilmay qaytib ketamizmi?!», deyishdi. Shunda Rasululloh solallohu alayhi va sallam: «Jangga otlaninglar!», Deb buyruq berdilar. Jangga kirib, yangi jarohatlar ulardi. Shundan svng: «Insoholloh, ertaga qaytib ketamiz», deb e’lon qilingan edilar, hamma xursandchilik bilan qabul qilinadi, yulga tayyorlanmoqda. Rasululloh solallohu alayhi va salom ulanish bu ishga kulib qarab turardilar.

Yo’lga tushib olishchach, ashoblariga: Jybuna t**u**buna **u**bdna **u** lrbayn**u** xamdona «« Bizlar qaytsuvchilarmiz, tavba qiluvchilarmiz, ibodat qiluvchilarmiz, Rabbim aytayapsiz »deb aytdi.

U zotdan Saqifni duoibad kilish so’ralganda: «Ey Parvardigor! Saqifni hidoyat kilib, ularni (musulmon holatlarida) keltiribgin », deb duo qildilar.

Ji’ronada o’ljalar taqsimoti

Toifdan qamalni bekor qilib, Jiyronaga qaytib kelayotganlardan Rasululloh solallohu alayhi va salom bilan kunga qadar muxtor muxtor xajallarni taksimlamoq, Xavozin tavba qilib o’qituvchilarni yig’ish va yig’ilganlarga murojaat qilib qaytishni istab qolishdi. Lekin Xavozindan darak buladi. Shundan keyin o’ljaga ko’z tikib turadigan qavatlarni bo’shliqlari-yu, Makka zogonlari konglini tinishish uchun o’liklarni taqsimlashni boshladilar. Kalblari Islomga yangi oshno kilinaotgan kishilarga birinchi bo’lib bulib, katta mikdorda ulushlar ajratib berilar.

Abu Sufyon ibnibilga qirq uvkiya kumush va yuzta tuyya berdilar. «Ÿglim Yazidga ham», deb edi, yana shuncha berdilar. «Лимglim Muoviyaga ham», deb edi, yana shuncha berdilar. Hakim ibn Xizomga yuzta tuyya

Ислом Нури

berilar, yana yuzta suragan edi, yana yuzta to'ya berilar. «Ash-shifo» da aytilishicha, Safvon ibn Umayyaga yuzta tuyya berildilar, kelin yangi yuzda, kelin yuzada berildilar. Horis ibn Horis ibn Kaladaga yuzta tuyya berdilar. Shuningdek, Qurayshning boshqa raislariga ham yuzZalab, ellikalab, qirqtalab tuyalar berdilar. Xatto, odamlar orasida «Muhammad (solallohu alayhi va sallam) kambag'al bulib qolishdan qurqmayidigan odamning berishida bermoqda», deb gap tarqalib ketdi. A'robiylar u zot yong'ilariga mol so'rab kela boshladilar, harakatni tiqilinchda u zotni surib, bir daraxt yoniga olib borib qo'ydi, ustilaridagi ridolari ham tushdi. Shunda Rasululloh solallohu alayhi va sallam: «Ey odamlar! Ridomni qaytarib beringlar. Jonim Qo'lida bulgan Zotga qasamki, agar menda Tixoma daraxtlari soni tugaylar bulysa ham, ularni sizlarga bulib bergan bo'lardim. Shundan meni meni na baxil, na qurqoq, na yolg'onchi deb bilmagan buzildiginiz », dedilar.

Keyin o'zlarining tuyalarini o'rkachidan bir dona tukni oldirar-da, qulilarini baland ko'tarib: «Ey odamlar! Ollohga qasamki, sizlarning uljalarigizdan xumus (beshdan bir qism) dan tashkari menga mana shu tukcha ham narsa kerakmas, xumus ham o'zingizga qaytariladi », dedilar.

Kalblari Islomga oshno kilinuvchi kishilarga berib yuborilgan rasmiy Rasululloh solallohu alayhi va salam Zayd ibn Sobitga qo'llangan barcha o'jalarni olib kelinishini buyrildilar, yosh ularni odamlarga bulib berdilar. Konvensiya bir piyodaning ulushi yoki to'rta to'ya, yoki qirqta kuy bo'lib qoldi. Otliqlar esa ikkitadan to'ya yakki bir yuz yigirmatadan kuy olilar.

Anonlarning Rasululloh solallohu alayhi va salomdan xafa buzilishlari

Ushbu taksimot dono bir siyosatdan kelib chiqib kelingandi. Biroq, bo'shda bu narsani tushunib etilmasligi o'qibatda ancha-muncha gap-so'zlar ham

Ислом Нури

o'zga narsaga qo'shildi.

Ibn Ishaq Abu Said al-Xudriydan rivoyat kiladi: «Rasululloh solallohu alayhi va salom Quraysh va boshka arab qavatlariga mo'l-ko'l mol-dunyo ulashib, analizatorlarga bermaach, bunyod qiluvchilarning dillari ranjidi va ular ichidagi har xil gap-so'z. Xatto, ayrimlari: «Qasamki, Rasululloh solallohu alayhi va salom o'z xavmilariga kuchlanib ketdilar», birlashtirib aytdi. Sa'd ibn Uboda u zot olilariga kirib: «Yo Rasululloh, analolar mana bu o'lja taksimotida qilingan ishingiz tufayli sizdan ranjib qo'llanishdi, kavmingizga taqsimlab berdilar, boshga arab qavatlariga ham juda katta narxlar berilgandek, kimsaga murojaat qiling. «Siz ozingiz nima fikrdasiz, ey Sad?», Dedilar Rasululloh solallohu alayhi va salom. Sa'd: «Yo Rasululloh, men ham kavmimning bir odamiman», dedi. «Kavmingizni mana bu qurg'ongacha yiging», dedilar. Sa'd chiqib, analsarni aytilgan joyga yo'qdi. Muhojirlardan ham bir necha kishilar kelishgan edi, ularni ham kiritdi. Keyin yana bir gurux kelgan suhbatdoshlarni qaytarib yubordi. S Cng Sa'd Rasululloh solallohu alayhi va salom huzurlariga kirib: «Anjomlar yig'ildi», deb xabar berdi. Shundan sung Rasululloh solallohu alayhi va salam ularning oldirariga kelilar. Ollohga hamdu sano aytilar, ovoz: «Ey analizlar jamoasi! Aytishlarcha, sizlar mendan ranjibsizlar va ayrim gap-so'zlar qilaszlar. Men sizlarga borgan paytimda zalolatda emmasmidingiz, Olloh sizlarni hidoyat qilmadimi?! Kambagal emasmidingiz, Olloh sizlarni boy qilmadimi?! Bir-biringizga dushman emmasmidingiz, Olloh qalblaringizni birlashtirmadimi?! », dedilar. Ular: «Ha, shunday. Olloh va Rasulining fazlu marhamati beqiyos », dedilar. Keyin yana bir gurux kelgan suhbatdoshlarni qaytarib yubordi. S Cng Sa'd Rasululloh solallohu alayhi va salom huzurlariga kirib: «Anjomlar yig'ildi», deb xabar berdi. Shundan sung Rasululloh solallohu alayhi va salam ularning oldirariga kelilar. Ollohga hamdu sano aytilar, ovoz: «Ey analolar jamoasi! Aytishlaricha, sizlar mendan ranjibsizlar va alohida gap-so'zlar

Ислом Нури

qilibsizlar. Men sizlarga borgan paytimda zalolatda emmasmidigiz, Olloh sizlarni hidoyat qilmadimi?! Kambagal emasmidigiz, Olloh sizlarni boy qilmadimi?! Bir-biringizga dushman emmasmidigiz, Olloh qalblaringizni birlashtirmadimi?! », dedilar. Ular: «Ha, shunday. Olloh va Rasulining fazlu marhamati beqiyos », dedilar. Keyin yana bir gurux kelgan suhbatdoshlarni qaytarib yubordi. S Cng Sa'd Rasululloh solallohu alayhi va salom huzurlariga kirib: «Anjomlar yig'ildi», deb xabar berdi. Shundan so'ng Rasululloh solallohu alayhi va salam ulanishning oldirariga kelilar. Ollohga hamdu sano aytilar, ovoz: «Ey analizlar jamoasi! Aytishlaricha, sizlar mendan ranjibsizlar va alohida gap-so'zlar qilibsizlar. Men sizlarga borgan paytimda zalolatda emmasmidigiz, Olloh sizlarni hidoyat qilmadimi?! Kambagal emmasmidig, Allox sizlarni boy qilmadimi?! Bir-biringizga dushman emmasmidigiz, Olloh qalblaringizni birlashtirmadimi?! », dedilar. Ular: «Ha, shunday. Olloh va Rasulining fazlu marhamati beqiyos », dedilar. Shundan so'ng Rasululloh solallohu alayhi va salam ulanishning oldirariga kelilar. Ollohga hamdu sano aytilar, ovoz: «Ey analizlar jamoasi! Aytishlarcha, sizlar mendan ranjibsizlar va ayrim gap-so'zlar qilasizlar. Men sizlarga borgan paytimda zalolatda emmasmidigiz, Olloh sizlarni hidoyat qilmadimi?! Kambagal emasmidigiz, Olloh sizlarni boy qilmadimi?! Bir-biringizga dushman emmasmidigiz, Olloh qalblaringizni birlashtirmadimi?! », dedilar. Ular: «Ha, shunday. Olloh va Rasulining fazlu marhamati beqiyos », dedilar. Shundan so'ng Rasululloh solallohu alayhi va salam ulanishning oldirariga kelilar. Ollohga hamdu sano aytilar, ovoz: «Ey analizlar jamoasi! Aytishlarcha, sizlar mendan ranjibsizlar va ayrim gap-so'zlar qilasizlar. Men sizlarga borgan paytimda zalolatda emmasmidigiz, Olloh sizlarni hidoyat qilmadimi?! Kambagal emmasmidig, Allox sizlarni boy qilmadimi?! Bir-biringizga dushman emmasmidigiz, Olloh qalblaringizni birlashtirmadimi?! », dedilar. Ular: «Ha, shunday. Alloh va Rasulining fazlu marhamati beqiyos », dedilar. Bir-biringizga dushman emmasmidigiz, Olloh qalblaringizni birlashtirmadimi

Ислом Нури

?! », dedilar. Ular: «Ha, shunday. Alloh va Rasulining fazlu marhamati beqiyos », dedilar. Bir-biringizga dushman emmasmidingiz, Ollloh qalblaringizni birlashtirmadimi?! », dedilar. Ular: «Ha, shunday. Alloh va Rasulining fazlu marhamati beqiyos », dedilar.

So'ng: «Mening so'zlarga javob bermaysizlarmi, ey tahlilchilar jamoasi?!», dedilar. Ular: «Nima deb javob beramiz yoki Rasululloh? Minnat va fazlu marhamat Allox va Rasuliga xosdir », dedilar. «Agar istasangizlar:« Siz yolg'onchiga olib chiqilgan vaziyatda keldingiz, biz sizni uyg'otdik, zayf-nochor vaziyatda keldingiz, biz sizga yordam berib ko'rdik, quvilgan vaziyatda keldingiz, biz sizni yo'q qildik, kambag'al vaziyatda keldingiz, biz sizni ko'rishni bilamiz », deyishingiz mumkin edi. gapingiz tug'ri ham bo'lar edi », dedilar.

Yana dedilar: «Ey anorlar jamoasi, arzigan ozginasi dunyoni deb xafa buzilganlarmi?! Men bir kavmning musulmon bulib qolishini istab, ularaga boshqa dunyoni bergandim. Sizlarni esa uz islomingizga topshirib kuygandim. Ey analizatorlar jamoasi, odamlar kuy va tuyalarni olib ketishi holati sizlar o'zlariningizning diyoringga Olllohning rasulini olib qayishingizga rozi bo'maysizlarmi?! Muxammadning joni Qolida bulgan Zotga qasamki, agar hijrat bulmagandida va analizlardan biri bugan bulsa. Xma odamlar bir vodiya yurib, analolar boshka bir vodiya yursalar, men anorlar vodiysiga yo'l tutgan bo'lardim. Ey Parvardigor! Assorlarni, bolalarning farzandlarini, bolalarning farzandlarini o'zlarini himoya qilishga topshirdilar! »

Odamlar yig'layverib, soqollari bug'lanib ketdi va: «Rasululloh solallohu alayhi va salom biznesimiz ulug'imizga rozimiz!», Deb guvillashdi. Shundan so'ng Rasululloh solallohu alayhi va salom kettilar va odamlar ham tarqalib ketishadi.

Xavozindan vakillar kelishi

Ўljalar taksimlab bulinganidan keyin Xavozindan elchilar kelishdi. U'llar turt kishi blib, bo'shliqlari Zuhayr ibn Surod deban kishi edi. Ular ichida Rasululloh solallohu alayhi va salomning emikdosh amakilari Abu Burxon ham bor edi. Ular yig'ilishlari musulmonlar blib, bay'at berishdi, sung: «Yo Rasululloh, siz asirga chiqqan kishilar orasida onalar, opa-singillar, amma-xolalar bor, ular kavmning or-nomuslaridir» deb, kuyidagi suzlar bilan bilganlarni bilmaydilar:

«Ey Ollohning payg'ambari, sizdan shafqat kutib keldik,

Umid qilib karamingiz, ko'zlarimizni tikib keldik.

Shafqatingiz digan tutmang o'q sut bergan onlardan,

Amma-xola, opa-singil, zayf-nochor bolalardan «.

Rasululloh solallohu alayhi va sallam: «Atrofimda qancha odamlar borliginini ko'rib turibsizlar. Men uchun gapning eng yaxshi ishlashi eng to'g'ri holatdir. Aytinglar, farzandlaringiz va ayollarning sizlar uchun qadrliroqmi, mol-dunyolaringmi? », Dedilar. Ular: «Obro-nomuslarimizga juda narsani teng ko'rmaymiz», deb javob berishdi. «UNDAY bulsa, namozdan - yani, oldingi namozidan - so'ng turib:« Biz Rasululloh solallohu alayhi va salomni mo'minlarga qarshi vositalarni jalb qilamiz, muominlarni esa Rasululloh solallohu alayhi va salomga qarshi vositalarni olib boramiz, olib boramiz », dedi. Peshin namozidan sung elchilar urinlaridan turib, kuzatilgan so'zlarni aytdilar. Rasululloh solallohu alayhi va sallam: «Mening qo'limda va Banu Abdulmuttalib kavmi qurilishi qilingan asirlarni sizniki, endi sizlar uchun odamlardan so'rab ko'raman», dedilar. Shunda

Ислом Нури

suhbat va analolar ham: «Bizning qlimizdagilar ham Rasululloh solallohu alayhi va sallamniki», deyishdi. Akra' b Hobis: «Ammo, men va Banu Tamim asirlarimizni bermaymiz», dedi. Uayna ibn Xisn ham: «Men va Banu Fazora ham bermaymiz», dedi. Abbas ibn Mirdos: «Men va Banu Sulaym ham bermaymiz», deb edi, Banu Sulaym: «Bizning asirlarimiz Rasululloh solallohu alayhi va sallamniki», deyishdi. Abbas ibn Mirdos ularga: «Sizlar meni beburd qildingiz», dedi.

Rasululloh solallohu alayhi va sallam: «Darhaqiqat, bu kavm musulmon bylib keldi, men ularning asirlari taksimini payg'ambarga solib turgan edim. Ularga tanlash ixtiyorini berdim, katta bola-chakalalari va ayollarni (mol-dunyolardan) ustun ko'rdi. Endi kimning qo'liga ularga qarashli asirlar bulsa, ko'nglidan chiqib ketsa, qaytarib berishini istasa, shunday qilsin. Kim o'z haqiqatidan voz kechishini istamasa, xozir ularga qaytarib beravering, evaziga Allox bizga beradigandan oldin birjisidan unga teng qilib beramiz », dedilar. Odamlar: «Rasululloh solallohu alayhi va salom uchun ko'nglimizdan chiqib ketish», deb javob berishdi. Rasululloh solallohu alayhi va salom: «Biz qayerda birlaringiz rozi bo'lib, qayerda biron biringizning rolizlaringizni bilmaymiz. Boringlar, ichlaringizdan vakillar kelib, nima uchun qarorga kelingingni bizga bildiringlar », dedilar. Shunday kilib, Havozinga ayollari va bola-chaqalari qaytarib berildi. Yo'lg'iz Uayna ibn Xisn o'z qo'lida asira bulib bir kampirni qaytarib berishiga ko'ndirdi. U ham keyinrok qaytarib berdi. Rasululloh solallohu alayhi va salom asirlarga bir sidra kiyim kiyish uchun qildilar.

Umra qilib, Madinaga qaytishlari

Rasululloh solallohu alayhi va salom Jiyronadagi o'jalar taqsimotdan o'tib, oldin paydo bo'lganlardan keyin u erdan umraga murojaat qilishdi, Makkaga qaytilar va umrani ado qiliqch, Madinaga qarab jvnadilar.

Ислом Нури

Makkaga Attob ibn Usaydni voliy qilib taylandladilar. Madinaga 8-hijriy zul-qayda oyidan olti kun qo'lga kiritilib kirdi.

Makka fatihidan qaytilganlardan sung yuorgon sariyalari

Uzoq davom etgan ushbu muvaffaqiyatni uyushtirgan saytingizni qaytib kelayotganlaridan keyin Rasululloh solallohu alayhi va salom kelayotgan elchilarni kutib olish va atrofdagi odamlarni zaxot qilish uchun yig'ilgan omillar va da'vatchilarni evaziga qo'shib qo'yish Ollohning diniga kirishga va arablar shohidni olib kelayotgan odamni uyida yashayapman. Kuyida ushbu ishlarning qisqacha tafsiloti bilan tanishasiz.

Zakot iyiguvchilar

Yukorida aytib utganimizdek, Rasululloh solallohu alayhi va salam Madinaga sakizinchi yilning oxirlarida kirib keldilar. Tez orada tuqqizinchi hijroning boshi, yangi migratsiya oyi boshlandi va Rasululloh solallohu alayhi va salom qodirlarga zakot yigitchi kishilarini (omillarni) yubordilar. Quyida ularning kundayxatini keltiramiz:

1	Uayna ibn Xisnni	Banu Tamimga
2018-04-01 121 2	Yazid ibn Husaynni	Aslam va G'ifor qatlamlariga
3	Abbod ibn Bashir al -Ashxaliyni	Sulaym va Muzayna qatlamlariga
4	Rofiz ibn Makisni	Juhaynaga
5	Amr ibn Osni	Banu Fazoraga
6	Zahxok ibn Sufyonni	Banu Kilobga
7	Bashir ibn Suyonni	Banu Ka'bga
8	Ibnul-Lutbiyya al-Azdiyi	Banu Zubyonga

Ислом Нури

9	Muxojir ibn Abi Umayayani	San'oga (usha erda ekani Asvad al-Ansi unga qarshi chiqdi)
10	Ziyod ibn Labidni	Hazramavtga
11	Adiy ibn Xotimni	Toy va Banu Asad qavatlariga
12	Molik ibn Nuvayrani	Banu Hanzalaga
13	Zibrikon ibn Badrni	Banu Sa'dning bir qismga
14	Qays ibn Osimni	Banu Sa'dning ikkinchi qismga
15	Al-Aloa ibn al-Xazramiyani	Baxraynga
16	Ali ibn Abi Tolibni	Najronga sadaqa va jizyalarni iyishishga yugurdalilar

Ushbu omillarning hammasi ham 9-hijriyning migratsiya oyida yugurilmaganlar, bundan tashqari, ayriliqchilarning yuorilishi katta yuorilgan qavatlarining islomni qabul qilish vaqtlarini bajarishga o'rtada o'qiganlar. Omillar yuorishga shu kadar e'lon qaratilishi 9-hijroning muharririda bo'lishdi. Bu esda Xudaybiya sulhidan keyin islomiy da'vatning naqadar keng ko'lamda amalga oshirilgan harakatga qarshi dalolat qilingan. Makka fatihidan keyin esa odamlar Ollohning diniga to'p-to'p bo'lib kirib kelilar.

Sariiyalar

Qabilalarga zakot jiguvchilar bilan tanishish bilan bir qatorda Arab yozirmasining alohida mintaqalardagi tinchiligini barqarorlashtiradigan maqsadida bir necha sariyalalarni ham yig'ish zarurati bilan bir xil ko'rinishda bo'lishdi. Quyida ularning qisqacha tafsiloti bilan tanishing:

1) 9-hijroning muharririda Banu Tamimga yugurilgan Uayna ibn

Xisn ishchiligidagi elektr otlikdan iborat sariyya.

Ushbu sariyoda muxojir va tahlillardan juda kim ishtirok etmadi. Sariyya yuuborilishiga sabab – Banu Tamim boshka qavatlaridagi musulmonlarga qarshi gijgijlagan va ularni jizya tulashlarini man qilgan edi.

Uayyna ibn Xisn kunduzlari yashirinib, tunlari yo'l yurib borib, ulaga saqlashda hujum qildi. Kavm kochib, tumtaraqay bulib ketdi. Ulardan bir erkak, yigirma bir ayol va o'ttizta bo'lishga tayyor bo'lib, Madinaga keltirdi. Ularni Ramla bint Horisningning ho'llisiga tushirdi.

Ular ortidan kavmning boshchiligidan millati etib kelib, Rasululloh solallohu alayhi va salomning eshiklari oldiga kelishib: «Ey Muhammad, chik bizni oldimizga!», Deb qichqirdilar. Rasululloh solallohu alayhi va salam ular oldiga chiqib kelishadi. Ular u zotga yopishib, har qanday tomondan gapira boshladilar. Rasululloh solallohu alayhi va salomlar bilan bilan bir turg'och, masjidga kirib, oldingi namozini o'qituvchilar, oxirgi masjidida olib borishadi. Ular fahrlanish va maqtantida o'tkaziladigan musobaqalarda ishtirok etish uchun mo'ljallangan uchrashuvni amalga oshirishda va ichlarda eng gapga o'tishda davom etgan va notiq bo'lib o'tgan Utorid ibn Hojibni oldiga chiqib ketgan. U bisotidagi gaplardan gapirib bulgan, Rasululloh solallohu alayhi va salam islom notoqlaridan Sobit ibn Qays ibn Shammosni uning gaplariga javob ayshga chikarildilar. Keyin ular shoirlari Zibrikon ibn Badrni chikarishdi, u o'zlarini maqtab she'r o'qidi.

Notiq va shoirlar musobaqalari nihoyasiga etgach, Aqrab ibn Xobis: «Bizning ishimizdagi noo'rinlar, shoirlarning biznes shoirimizdan shoirrog'i ekani, ovozlari ham bizni ovozimizdan balandrog'i, suzlari ham biz bilan ish olib boringlar» So'ng ular Islomni qabul qildi. Rasululloh

Ислом Нури

solallohu alayhi va salam ularni munosib taqdirladilar va ularga ayollar va bolalarni qaytarib berdilar.

2) 9-yil safar o'yida Turaba qonunidagi Tabola qasabasining Xas'am nomli qishlog'iga yugurilgan Kutba ibn Omir boshchiligidagi sariya.

Kutba yigirma kishilik jamoa bilan o'zaro to'yaga navbatlashib minishib, aytilgan manzilga etib yordam, hamla qildi. Ikki joyda qatiq jang bo'lib, har ikkala tomondan ko'chib o'tishga yaroqlanganlar bo'lib qo'yildi. Dirdirilganlar orasida Kutba ibn Omirningning o'zi ham bor edi. Musulmonlar to'yalar va kuy-ekkilarni qulga kiritdilar, bir qancha xotinlarni asira kilib, Madinaga keltirdilar.

3) 9- yil rabiul-avval oyida Banu Kilobga yuorilgan Zahxok ibn Sufyon al-Kilobiy ishchiligidagi sariya.

Bu sariyya Banu Kilob qatlamini Islomga da'vat kilish uchun yubordilar. Ular bosh tortishdi va ikki joyda urush bo'ladi, musulmonlar ularni engilar va uladan bir kishining o'ldiriladi.

4) 9-hijringning rabiul-avvalida Juda sohillariga yuorilgan Alqama ibn Mujazzir al-Mudlijiy ishchiligidagi uch yil kishilik sariyya.

Ushbu sariyya Judda sohillari yaqinida qaroqchilikni amalga oshirish va Makka ahlini munozarasini olib borishda qatnashgan ishchilar guruhiga qarshi kurash olib borildi. Alqama dengizdan o'tib, orolga etib borganida musulmonlarning kelayotgandagi darak topgan qaroqchilar to'dasi ko'chib o'tdi.

5) 9-hijriy rabiul-birinchi oyida To'y qatlamining Fuls nomli butini

buzilgan kilish uchun yurishgan Ali ibn Abi Tolib boshchiligidagi sariy.

Bir yuz ellik kishidan iborat bo'lib, shu sariyya yuzida to'ya va elektrotga otgan mingan vaziyatda yulga chikdi. Rasululloh solallohu alayhi va salam ularga bitta kora va bitta o'q bayroq tikib berilar. Ushbu sariyya tong payti Oli Xotim qarziga xujum kilib, butni buzgan kililar va asirlari, kuy-hechki va tuyalarni qwlga kiritdilar. Asirlar ichida Adiy ibn Xotimning opasi ham bor edi, Odinning o'zlari esa Shomga ko'chib ketishdi. Musulmonlar Fulsga qarashli xonadan uchta kilich va uchta sovut topildilar. Yulda ganimatlarni bulishib olilar, Rasululloh solallohu alayhi va salamga tegishlisini (xumusni) ajratib kuylaydilar. Xotim moylanganidan qilingan asirlarga tegmadilar.

Madinaga kelganlardan so'radi Odiy ibn Xotimning opasi Rasululloh solallohu alayhi va salomatlikdan himoya-shafqat ko'rsatuvlarini so'rab: «Yo Rasululloh, (ortikdan keluvchi) vakillar bilan uchrashib, otamni olib ketib, o'zimni kutib turaman, men o'zimni kutib qolaman» Alloh sizga ishonib qilsin », dedi. «Vakiling kim edi?», Deb so'radilar. «Adiy ibn Xotim», deb javob berdi. «Allox va Rasulidan ko'chib ketgan Admiymi?», Dedilar, yig'ilgan kettillar. Ertasi kuni ayol Rasululloh solallohu alayhi va salamga yangi kechagi so'zlari bilan murojaat qilingan. Rasululloh solallohu alayhi va salam ham kechagi gaplarini aytib, olib ketdilar. Uchinchi kuni yangi so'ragan edi, unga marxamat qilingan, ozod qilingan. Unning yonida bo'lib o'tgan bir kishi - oyol uni Ali bulsa kerak deb o'yladi - unga: «U zotdan ulov ham so'ra», deb o'girdi. Soragan edi,

Adiy ibn Xotimning opasi Shomga, ukasi Midiya oldiga kelib, unga Rasululloh solallohu alayhi va salamdan ko'rgan muomalani aytdi va: «U odamning uyi ham kilolmaydigan ishni qilyapti. Sen istasang ham,

Ислом Нури

istamasang ham u kishining oldiga borishni kerak », dedi. Shundan keyin Adiy hech qanday omlik olmani holatida Rasululloh solallohu alayhi va salom huzurlariga keldi. U zotning uylariga olib kirilganidan keyin Rasululloh solallohu alayhi va sallam: «Nega ko'chib ketasan? «La ilaha ilalloh» deyishdan ko'chasanmi?! Bir Oллоhdan o'zga ibodatta loyiq zot borligini bilasanmi?! », dedilar u:« Yo'q », dedi. U bilan bir muddat gaplashdilar, so'z: «Sen« Oллоhu akbar »degan so'zdan ko'chasan. Axir Oллоhdan ko'ra buyukroq biron zot borligini bilasanmi?! », dedilar. U: «Yo'q», dedi. «Sekudlar Oллоhning g'azabiga bo'lgan ovozi, nasorolar esa adashgan kishilar», dedilar. Shunda Adiy: «Men halif (yani, haqiqatdan og'magan Ibrohim alayhissalom dinidagi) muslimman», dedi. Rasululloh solallohu alayhi va salomning yuzlari quvonchdan yordamga o'tib ketdilar. So'ng uni tahlilchilarning birovining yig'ilishiga tushirishdi. U erta-yu kech Rasululloh solallohu alayhi va salom huzurlariga kelib, u zotning suhbatlaridan baholanib, bulib turdi.

Ibn Isxoqning Adiy ibn Xotimdan qilingan rivoyatida aytilgan: «Rasululloh solallohu alayhi va salom uylarida uni oldiga olib bordi:« Ey Odiy ibn Xotim, sen rakusiy emasmiding?! », dedilar. Oddiy aytadi: «Men: Xa, shunday», deb javob berdim. «Kavming erigangan ganimatlarning turtdan birini olib kuymasmiding?!», dedilar. «Xa, shunday kilardim», dedim. «Bunday qilish sening dinida harom qilingan edi», dedilar. Men: «Xa, to'g'ri aytasiz», dedim va u kishining birovlari bilmaygan ishlarni biladigan haqiqat payg'ambar ekani bildim ».

Ahmad rivoyatida: «Rasululloh solallohu alayhi va salam:« Ey Adiy, Islomni qabul qil, salomat qo'lasan », dedilar. «Men dindorman», deb javob berdim. «Men sening dinningni sendan ko'ra yaxshiroq bilaman», dedilar. «Qanday qilib dinimni mendan yaxshilik bilasiz?», Dedim. «Sen rakusiya ahlidansan, kovmingning uljalaridan tortib birini essan, shunaqa

Ислом Нури

emasmi?!», dedilar. «Xa, tug'ri», dedim. «Bunday qilish seningning dininingda hiyol emas», dedilar. Shundan sud va men kishining so'zlariga tavoze'dan bilan kuloq solib turdim ».

Buxorininging Oddiydan qilingan rivoyatida aytilgan: «Men Rasululloh solallohu alayhi va salom huzurlarida edim, bir kishi mehnatdan shikoyat kilib keldi, keyinga yana bir kishi yoshtvarlardan shikoyat kilib keldi. U zot: «Ey Adiy, Xiyra shahrini ko'rganmisan? Agar umringni uzun bulsa, albatta kurasanki, yulchovchi ayol to'ya ustidagi havajida Xiyradan safar qilib, Ka'bani tavof qilsa, Oллоhdan boshka juda kimdan qo'rqmaydi (yani, hech qanday ywtvarslar bu'lmaydi). Agar umring uzun bo'lsa, albatta, Kisroning xazinalarini fat qilinganini ko'rasiz. Agar umring uzun bo'lsa, albatta ko'rasanki, bir odam kaftini to'ldirib tilla yoki kumush o'tib olib, uni oladigan odamni kiyib topolmaydi ... », dedilar». Hadis oxirida Adiy Aytadi: «Men ayol kishining tuyasida ustida Xiyradan sayohat qilib, Ka'bani tavof kilganini va yulda Oллоhdan uzga juda kimdan qurganlarini ko'rdim. Kisro ibn Hurmuzning xazinalarini fath etgan kishilar orasida buldim. Agar umrlaringiz uzun bo'lsa, Rasululloh solallohu alayhi va salom aytgan kaftini to'ldirib tilga yoki kumush o'tib yurgan odamni albatta ko'rasizlar ».

Tabuk g'azoti (9-hijriyning rajab oyi)

Makka fatih g'azotidagi haqiqat bilan bilan botil o'rtasini ajrim kilib bergan g'azot bo'lib, shu gazotdan keyingi arab dunyosida Muhammad solllohu alayhi va salomning haq payg'ambarliklarini haqiqatda umuman shubhaga olib borgan. Shu bois voqealari o'qimi tamoman o'zgarib, odamlar Alloxning diniga to'p-tup bulib kirib kelilar. Buni biz kuyiroqda elchilar kelishini haqiqatda bo'limda keltirib otadigan satrlardan va Xajjatul vado'da xozirda bo'lib o'tgan hojilar adadidan ham bilib olsa

Ислом Нури

kerak. Shunday kilib, ichki muammalar barham topib, musulmonlar Allohning shariyatini o'rgatish va Islom da'vatini uyish uchun yasshigina fursatga egalik qilishdi.

G'azotning qilingan

Lekin, shu bilan birga, asossiz ravishdagi musulmonlarga qarshi dushmanlik mavqifini tutgan tashki bir kuch ham o'rtaga chiqibdi, u boshqa davrada er yuzidagi eng kuchli xarbiy qudratga e'tirof etilganlar edi. Avval aytib o'tilgani kabi, bu odam Rasululloh solallohu alayhi va salomning elchalari bulym Horis ibn Umayr al-Azdiyi Shurahbil ibn Amr al-G'assoniy tarafidan o'ldirilganligi bilan bog'liq edi. Shishanda Horis Rasululloh solallohu alayhi va salomning Busro hokimiga yullagan maktublarini olib ketayotgandir. Shu voqeadan keyin Rasululloh solallohu alayhi va salam Zayd ibn Horisa boshchiligidagi sariyani yuo'rgan, bu sariyya a'zolari Mu'tada rumliklar bilan qat'iyat ko'rsatgan tuqnash kelishgan, zolimdan o'qilgan muvaffaqiyat bilan olib borilgan, o'zingni o'zing kabi deb bilasan.

Rum shohi Qaysar Muota janginining musulmonlar foydsiga xizmat qilganligi va shundan keyin ko'tarilgan arab qavllari Qaysardan mustaqillikka erishib, musulmonlar bilan ittifoqqa kirishga intila boshlaganidan keyin bizni imkoni yo'q. Chunki, bu undagi Xududilarning boshidagi yaqinlashib kelayotgan juda katta xatardan darak berar va arablar bilan birga murojaat qilishadi-yu joylashtirgan Shom diyorilariga nisbatan tahdidlantirilgan edi. Shuning uchun u musulmonlar enng biblas katta qudratga aylanmasidan turib va Rumga qushni arab mintaqalarida bekarorlik va qozg'olonlar paydo bo'lishidan oldin ulib yotganlarni yonib tashladilar va batamom tor-mor qilayapti.

Ислом Нури

Mana shularni nazarda tutgan Qaysar Muta jangidan bir yil ham o'tmay, rumlar va ularga tobe bu'lgan G'asson va boshqa arab qavllari ishtirokida juda katta qushinni xozirlay boshladilar va hali kilovchi uyni urusga tayyorladilar.

Rumliklar va G'assonning urushga tayyorgarligi haqiqatidagi umumiy xabarlar

Rumliklarning musulmonlar bilan ayovsiz urushga tayyorgarlikni ko'rayotgandagi haqiqatni xabar qilish Madinaga tuxtovsiz kelib turadi, Madinani har kuni lahza xatarga qarshi kelishuv xavfi olib boriladi, vaziyatni biron bir odatiy ovozi eshitiladi, uni rumliklarni xujumi emmasinini kutib oladi. Bu narsa Umar ibn Xattob bilan buloq qilingan kuyidagi voqeada ham yaxshi ko'rinadi. Rasululloh solallohu alayhi va salom shu yili - 9-hijriyda - bir oy ayollardan iylo qilingan (yani, ularaga yaqinlashmaslikka qasam ichgan), katta chetlannib, bir hujrani maskan tutgan edilar. Shaxobalar birinchi navbatda bu ishning haqiqatiga tushunmaydilar, Rasululloh solllohu alayhi va salom ayollarni taloq qilgan bulsalar kerak, deb gumanga borishi va ko'nglilarini tashish, havotir va bezovtalik olib borish. Umar ibn Xattob ushbu voqea haqiqatda so'zlar ekan, shunday deydi: «Mening bir analiziy birodarim bor edi. Biz Madinaning Avolysiyda yashaganimiz bo's navbat bilan Rasululloh solallohu alayhi va salom huzurlariga xizmat qilish uchun. U men yugligimda bugan ishlarni xabarini menga etkazib kelar, men ham u yugligida bugan ishlarni xabarini unga etkazib turardim. Shisha kunlari G'asson podshohlaridan birining Madina ustiga hujum qilish haqida haqiqatda xabarlarni tarqatgan va bizni biznesimiz bilan xavotir bilan uchrashgan edi. Bir kuni ansoriy birodarim eshikni qat'iyat bilan tekshirib ko'rdi: «Och, och!», Deyiladi. Shunda men: «Nima gap, Gassoniy bo'stirib keldimi?», Deb so'radim. U: «Undan ham yomonroq xabar, Rasululloh solallohu alayhi va salom ayollardan chetlanbildarlar», dedi ... » U men

Ислом Нури

yugligimda bugan ishlarni xabarini menga etkazib kelar, men ham u yugligida bugan ishlarni xabarini unga etkazib turardim. Shisha kunlari G'asson podshohlaridan birining Madina ustiga hujum qilish haqida haqiqatda xabarlarni tarqatgan va bizni biznesimiz bilan xavotir bilan uchrashgan edi. Bir kuni ansoriy birodarim eshikni qat'iyat bilan tekshirib ko'rdi: «Och, och!», Deyiladi. Shunda men: «Nima gap, Gassoniy bo'stirib keldimi?», Deb so'radim. U: «Undan ham yomonroq xabar, Rasululloh solallohu alayhi va salom ayollardan chetlanbildarlar», dedi ... » U men yugligimda bugan ishlarni xabarini menga etkazib kelar, men ham u yugligida bugan ishlarni xabarini unga etkazib turardim. Shisha kunlari G'asson podshohlaridan birining Madina ustiga hujum qilish haqida haqiqatda xabarlarni tarqatgan va bizni biznesimiz bilan xavotir bilan uchrashgan edi. Bir kuni analiziy birodarim eshikni qat'i nazar: «Och, och!», Deyiladi. Shunda men: «Nima gap, Gassoniy bo'stirib keldimi?», Deb so'radim. U: «Undan ham yomonroq xabar, Rasululloh solallohu alayhi va salom ayollardan chetlanbildarlar», dedi ... » deb so'radim. U: «Undan ham yomonroq xabar, Rasululloh solallohu alayhi va salom ayollardan chetlanbildarlar», dedi ... » deb so'radim. U: «Undan ham yomonroq xabar, Rasululloh solallohu alayhi va salom ayollardan chetlanbildarlar», dedi ... »

Boshqa bir rivoyatda aytadi: «G'azonliklar bizni yaxshi urushga tayyorlanayotgandagi haqiqatda gap-so'zlar yurgan kunlar edi. Birodarim o'zining navbati kuni bilan shaharga tushib ketdi va xufton mahalliy qayib kelib, eshigimni qat'iyat bilan olib borishadi va: «Uxlayaptimi u?», Deb so'radi. Men qurqib ketdim va shoshilib uning oldiga chiqib: «Nima bo'ldi? G'asson bosib keldimmi? », Deb so'radim. U: «Yo'q, bundan ham yomonroq ish bo'lib chiqdi, Rasululloh solallohu alayhi va salom ayollarni taloq qilib yuborishdi», dedi ... »

Ислом Нури

Bu esa musulmonlarning umumiyliklariga nisbatan tutgan g'oyat xavotirli munosabatlardan darak berardi. Boz ustiga, shu xavotirli xabarlar Madinaga kelib turgan kunlari munofiqlardan o'tkazilgan bir ish darda ustiga chipkon bo'lib o'tdi. Munofiqlar Rasuluллох соллаллоху алайхи ва салламнинг барча жабҳаларда ғалабага эришаётганларини ва ер юзидаги ҳеч бир шоҳу султондан қўрқмасликларини, у зотнинг йўлларига тўғаноқ бўлаётган ҳар қандай тўсиқлар эриб битаётганини кўриб туриб ҳам, дилларида яширин мақсадларини амалга ошириш ниятидан қайтмаган эдилар, исломга ва мусулмонлар бошига ёмонлик етишини кутиб яшашдан charchamagan edilar. Kadimiy orzulari ushalişhiga bir bahoya qo'llangandagi tuyulgan shu kunlarda katta zohirda masjid rasmda, assida es o'z fitna va makr-hiyla-larga o'qish uchun mo'ljallangan bir markaz qurildi. U Ziror (mo'minlarga zarar etkazadigan) masjidi bo'lib, uni kufri kuchaytirish va mo'minlar orasiga tafriqa chapda ham Alloх va Rasuliga qarshi urishgan kimsalarga ko'z tutish uchun qurgan edilar. So'ng ular Rasululloh solallohu alayhi va salamdan shu masjidlarda namoz o'qishlarini so'radilar. Bu bilan ularing maqsadlari mo'minlarni chalg'itish, mo'minlarga qarshi u erda tuqilajak fitna va firib-nayerang turlaridan katta gofil foydalanish, unga kirib-chiakaotgan kimsalardan mo'minlarni tanitishni davom ettirish va yashashni davom ettirish Lekin, Rasululloh solallohu alayhi va salom urushga hozirgarlik bilan band bo'lgan buganlari uchun u erda namoz o'qishni keyinga qo'llab-quvvatlaydi. Munofiqlar niyatlariga erishmadilar, Olloxning ozi ulani sharmanda qildi.

Rum va G'assonning tayyorgarligi haqiqatda qo'sh xabar

Shu orada Shomdan Madinaga moy keltirgan nibtlik savdogarlari Hiraql qirg min askarandan tashqari ulkan kuchini yomonlashtirgan, uning bosh qo'mondonligidan Rum lashkarboshilardan biri bilan topshirgan, bu qushin

Ислом Нури

safiga Laxm, Juzom va boshka nasroniy arabni olib kelayotgan odamni o'z ichiga olgan bolani qo'shib qo'yganini biling. Shou bilan musulmonlar ko'z o'zgida ularni naqadar keng ko'lamdagi xatar kutib turadigan yangi-da ochiq ma'lum bo'ldilar.

Vaziyatni yangi-da ishga tushiradigan vaziyat

Vaziyat shunisi bilan birga boshlashni eti, bu davrni o'zingni hozirgi paytda kuzatib borgan kunlarigacha to'g'ri kelgan, qurg'oqchilik va iqtisodiy taniqli jinoyatchilar odamlarni juda qiynab qo'ygan, uning ustiga mevalar endi juda yaxshi kelayotgan va odamlarni bog'-roglari va uyida yashayapman. bir pyat edi. Boz ustiga, masofa ham uzoq, yo'l esa og'ir va mashaqqatli edi.

Rasululloh solallohu alayhi va salom yo'lga chiqishga qat'iy qaror qabul qilish uchun kiladilar

Lekin, Rasululloh solallohu alayhi va salom vaziyatiga binoan amalga oshiriladigan choralarni ko'rib chiqish, voqealar rivoji bilan bog'liq vaziyatni kuzatish, donolik bilan tashxil kilish borayotgan edilar. Oxir-o'qibat, agar mana shu kabi kaltis sharoitda Rumga qarshi urushga erinib, sustkashlik kilinsa, rumliklarni Islom hukmi va nufuzi ostidagi mintaqalarda navbatdagi yurishi va Madinaga boostirib kelishiga yo'l qo'yib berilsa, bu islomiy da'vatga va musulmonlarni ushlab turing kelilar. U holatdagi xayratdagi mag'lubiyatdan o'zgning so'nggi nafaslarini olayotgandagi hayotni qayta jonlantiradi, musulmonlarga yomoni etishi kutib yurgan va Abu Omir al-Fosiq vositasida Rumni olib kelayotgan odamni uyidan olib kelayotgan odamni .

Mana shulardan kelib chiqib, Rasululloh solallohu alayhi va sallam har qanday qonunga binoan va mashaqqatli vaziyatni buzmasin, yo'lga

Ислом Нури

otlanishga va rumliklarga aloqador o'zlarining hududlaridagi urushni olib borishga, o'zlarini Islom dinorigiga olib boradigan odamlarni olib kelishdi.

Rumliklarga qarshi urushga tayyorgarlik e'lon kilinishi

Shundan keyin Rasululloh solallohu alayhi va salomatlik siyosatiga tayyorgarlik ko'rish haqiqatan ham farmona beriladilar. Makka ahliga va boshqalarga arab qavatlariga elektron pochta orqali murojaat qilish, ularni ham bu urushga safarbar qilishdi. Kupincha, jangga chiqmoqchi bulsalar, uni boshkalardan sir tutishga urinardilar. Bu safar vaziyatning g'oyat boshlanishi va sharoitlarini o'z ichiga olganligidan kelib chiqib, Rumga qarshi urushga otlanatganlarni haqiqatda ochiq e'lon qildi, odamlar uchun mukammal tayyorgarlikni ko'rishni uchun vaziyatga yarasha ochiq munosabatda bo'lishdi va katta yigitga tortib olishdi. Baroa so'rasida musulmonlarni matonataga chorlovchi va jihodga undovchi oyatlar noozil buldi. Rasululloh solallohu alayhi va salom ularni Olloh yulida infoq kilishga va eng yaxshi mollarini sarflashga undadilar.

Musulmonlar jangga xozirlik kurishida musobaqalarashadilar

Musulmonlar Rasululloh solallohu alayhi va salamning Rumga qarshi urushga chorlovchi ovozlarini eshiting, va shu zaxti shubu farmonga bo'ysunishga shoshilmaydilar va tezkorlik bilan uranga xozirgina ko'rasizlar. Chor-atroffdand kavmu qatlamlari Madinaga o'qib kela bo'ladi. Musulmonlardan biron kishi ham shu ishbu jangdan qo'llanishni istamadi, – qalblarda maraz bo'lgan kimsalar va xolis musulmonlardan uch kishi bunidan mustasno – hayot, kambag'al va mehnatkash kishilardagi hamjihatlikdagi millatlarga qarshi jangga chiqish istagini bildiradi va o'zlarini ishontirib aytganda: surab kelishardi, **«Ularga:« Sizlarni mindirib yuboradigan ulov yuq-ku », deganda** (jixat uchun)

Ислом Нури

ishlatiligan biron narsa topa olmaganlari uchun g'amgin bulishib, qozlaridan yost to'kib, qaytib ketishdi» (Tavba: 92).

Undan tashkari, musulmonlar urush tayyorgarligi uchun pul-mol tejamkor kilish va sadaqotlarga berishda ham o'zaro musobaqalarga kirishlar. Usmon ibn Affon Shomga yuorishga bir karvon tayyorlab qo'yilgan edi, 200 (ikki yuz) to'ylik va boshqa karvonini ustidagi anjomlari bilan birga, yana 200 (ikki yuz) uvkiya kumushini ham qushib, Olloh yulida sadaqa qildi. So'ng yana 100 (yuzta) to'yani egar-yopiqclarini bilan keltirib berdi. Qon 1000 (min) dinor keltirib, Rasululloh solallohu alayhi va salomning etaklariga to'kdi. Rasululloh solallohu alayhi va salom bu tillarni etaklarda aylanib o'tib: «Usmonga bugundan keyin nima ish qilsa, ham zarari kerak», dedilar. Usmon keyin ham qayta tiklandi va sadaqa qildi, amaldagi sadaqasi mikdoriy pullardan tashkari 900 (tuqqiz yuz) to'ya va 100 (yuz) otga etdi.

Abduraxmon ibn Avf 200 (ikki yuz) uvkiya kumush keltirib berdi. Abu Bakr Siddiq bor molini - ya'ni, 4000 (to'rtta min) dirham - keltirib berdi, axoli-oilasi uchun Ollohu Rasulidan bo'shashgan narsasini qo'llab-quvvatladi. Buni u hammadan birinchi birinchi bo'lib olib kelgan edi. Umar ibn Xattob yarim mol-dunyosini keltirdi. Abbos ham anchagina mol keltirdi. Talha, Sa'd ibn Uboda, Muhammad ibn Maslamalar ham ko'p pul-mol keltirib berdilar. Osim ibn Adiy tuqson vasaq xurmo olib keldi. Boshqalar ham ozmi, ko'pmi, o'z sodiqlarini keltirib berishdi. Xatto, baazilar bir-ikki mud (hovuch) bo'lsa ham birlashgan guruh narsa keltirildi. Ayollar ham qodir bo'lgan bolganlarga bilaguzuk, sirg'a, uzuk kabilar har hil taqinchoqlarni yubordilar.

Munofiqlardan boshka hech kim bu ishdan chetda qolishi kelmoqda, faqat munofiqlargina «**Muvinlar orasidan o'z xoxishi bilan sadaqotlarni olib**

Ислом Нури

borish va (ma'lumotni qayta tiklash uchun) kuchlari etgan narsani topib kelgan qishloqlarni aylanib, masxara qilishdi: 79).

Islom lashkari Tabukka yo'l keladi

Ky'shningning tayyorgarligi shu tarzda amalda oshirilgach, Rasululloh solallohu alayhi va salam Madinaga Muxammad ibn Maslama al-Ansoni halifa kilib kutiladi, ayrimlar Sibo ibn Urfutani xalifa qiganlar ham deyishgan. Axz Ahli-oilalarga Ali ibn ABI Tolibni bosh-qosh qilib qo'yishadi. Munofiqlar har hil pichinch gaplar qilichch, Ali ham yo'lga chiqib, Rasululloh solallohu alayhi va salamga etib bo'lishdi. Shunda u zot: «Menga nisbatan Xaronning Musoga nisbatan nisbatan tutgan o'rni bulyshaga rozi bo'maysizmi?! Faqat, (urtagidagi farx shuki,) mendan keyin payg'ambar yuqdir », deb, uni yana Madinaga qaytarib yubordilar.

Rasululloh solallohu alayhi va salam payshanba kuni Tabukni qasd qilib, shimol tomonga qarab harakatlanishni boshladilar. Kushin juda ham ulkan - 30000 (o'ttiz min) jangchidan iborat - bulib, musulmonlar har qancha mol sarflanishga qaramaydi, uni mukammal va to'la-to'kis jixozlash imkonini barmagan, qushinda oziq-ovqat va ot-ulovga olib borganlar. Cakn sakiz kishi bitta to'yani navbatlashib minishar, ko'chadan ochilgan daraxt bargilarini eyishganidan og'izlari shishib, yordam olib ketishadi. Tuyalar taqchiligiga qaramay, ulaning korinlari ichidagi suvlarini ichish maqsadida ularni uyiga ham mo'jbur bulishdi. Shu boysdan ushbu kuchin «jayshul-usra» (kiyinchilik lashkari) deb nom oldi.

Islomiy kuchin Tabukka qarab borar ekan, yulda Xijrdan - xarsang toshlarni kesib o'zlariga uylar solib ketgan Samud kavmi diyori bylmish Quro vodiysidan - o'tdildar. U erdagi quduqdan suv ichmoqchi bo'linganlarda Rasululloh solallohu alayhi va salam: «Suvning ichimdan

Ислом Нури

o'tishi, tashakkur ham olmonlar! Shisha suvdan xamir ko'rgan bylsizgiz, uni to'ylarga berib yuboringlar, undan o'z'laringiz emanglar! », Deb buyurdilar va Ollohning payg'ambarlari Solih alayhissalomning to'ylari suv ichgan kelajagandan qutqarilgan suv tortib ichishga olib kelinglar.

«Sahihayn» da Ibn Umardan rivoyat qilinishicha, Rasululloh solallohu alayhi va salom Xijrdan vayatganlarda: «O'zlari uchun zulm qilingan kimsalarning turgan joylarini olib tashlangan odamni ushlab turing, ularni ushlab turing, ularni ushlab turing» vodiyan utib ketguncha yurishni tezlatdilar.

Yulda qovshin qat'iyat tashnalikdan kiyinib, Rasululloh solallohu alayhi va salamga shikoyat kilganlarda u zot Ollohga duo qildilar. Shunda Allox tooo bir bulut yulib, yomgir yogdirib berdi, odamlar shu bilan suvga ko'tarilgan imtiyozlarni qondirdilar.

Tabukka yoqin qo'llanganida: «Insoholloh, ertaga Tabuk chashmasiga etib borasizlar. Unga choshgoh maqalidagina etib borasizlar. Kim birinchi etib borsa, to men bormagunimcha uning suviga yordam tekkizmasin! », Dedilar. Muoz aytadi: «Biz borganmizda ikki kishi avvalroq etib kelgan ekan. Buloqdan tikilgan kiyimning ipidek ingichka bo'lib, o'zgina suv o'qib chikayotgan edi. Rasululloh solallohu alayhi va salom alaligi ikkovidan: «Buloq suviga tegilaringmi?», Deb so'radilar. Ular: «Ha», deyishdi. Ularni kuyib, Allox istaginacha so'zlarini aytishadi. Shong buloqdan xovuchlarda oz-ozdan suv olib, bir oz mikdorda suv tuplab, u bilan yuz-qwllarini yuwldilar, keyin uni buloqqa qaytarib tukkan edilar, undan tuldidib-toshib suv olib borishadi. Shu bilan suvdan bahoramand bo'ldi. Keyin Rasululloh solallohu alayhi va sallam: «Ey Muoz, agar umring uzun bo'lsa,

Yo'lda - bir rivoyatda Tabukka etganlarda - Rasululloh solallohu alayhi va

Ислом Нури

sallam: «Bu kecha qat'i nazar, bulodi. Shunda hech kimingiz urnidan turmasin. Tuyasi borlar to'yasini maqkam tushovlab kuysin », dedilar. Tungaga murojaat qilib turing. Bir odam urnidan turgan ekan, uni shamol sabab, ТоууЙ tog'lariga olib xizmat qildi.

Rasululloh solallohu alayhi va salomat odatlari buyicha, yulda peshin bilan asrni va shom bilan xuftonni ulangan birlashma davridagi jamoat o'qib beradi.

Islom kuchini Tabukda

Islom lashkari Tabukka tushib, lashkargoh qurdi va dushman bilan to'qnashuvga hozirlanmoqda. Rasululloh solallohu alayhi va salom odamlarga purma'no so'zlar bilan juda ko'p tashkil qilingan va'z-nasihatchiliklar, ularni dunyo va so'nggi ishbilarmonlikka chorladilar, xushxabar beruvchi va ogohlantiruvchi suzlar bilan murojaat qiladilar. Shu bilan ularning ruxiyatlarini ko'tardilar, oziq-ovqat va moddiy ta'minot etimmasligidan yuzga keltirilgan bushlikni tuldiradilar va yararilarga malham qivaydilar. Rumliklar va ularing ittifoqchilar esa Rasululloh solallohu alayhi va sallamning ostirib kelayotgan xabarlarini eshitish, dillarga qurqish oraladi va musulmonlar bilan to'qnashishga yurarlarni betlamay, mamlakat byulab, o'z hududlarini olib ketishadi. Bu esa yozira ichkarisida va uning atrofidagi musulmonlarning harbiy obro'-e'tibori oshishiga juda katta ta'sir ko'rsatadigan,

Ayla hokimi Yuhanna ibn Ruba kelib, Rasululloh solallohu alayhi va salam bilan sulhga erishdi va jizya tuladi. Jarbo'iz va Azruh Ahllari ham kelib, jizya berishdi. Rasululloh solallohu alayhi va salom ularga omonlik xati yozib berilar. Miynahi ahli ozlardan chikkan hosilning turtdan birini berishga sulh tuzildi. Rasululloh solallohu alayhi va salom Ayla soxibiga

Ислом Нури

kuyidagi xatni yozib berdilar: «Bismilahir rahbarlik qiladi. Bu Ollah tomonidan va Ollahning elchisi Muhammad payg'ambar solallohu alayhi va salom tomonlaridan Yuhanna ibn Rubaga va butun Ayla ahliga berilgan omonlik xatiridir. Ularniing kemalari va quruqlikdagi karvonlari Olloxning, Muhammad payg'ambarning va u bilan birga bulgan Shom Ohli va taniqli ahmoqning ximoyasi. Ulardan (ya'ni Ayla Ahlidan) yana bir odamni ahdni buzsa, uning jon omonda bo'lsa ham, moli talonda bulib, uni olganlar uchun haloldir. Ularni o'zlari istagan suvdan yo'qki yurmoqchi bo'lib qurilgan qurilish va suv olishdan foydalanish mumkin emas ».

Rasululloh solallohu alayhi va salom Xolid ibn Validni 420 ta otlik bilan Dumatul Jandal hokimi Ukaydir huzuriga yuliborlar va unga: «Siz uni sigir ovlayotgan vaziyatda topasiz», dedilar. Xolid etib baryb, uning qalasidan ko'z ilgarlik masofada turganida bir yovvoyi sigir kelib, shoxlarini qasr darvozasigacha ishlaydilar. Shunda Ukaydir uni ovlash uchun chiqib keldi. Tun oydin edi. Xolid ibn Valid o'z otliklarini bilan yuklaydi, uni qo'lga tushirib, Rasululloh solallohu alayhi va salom huzurlariga olib keladi. Rasululloh solallohu alayhi va salomning konidan kechiladilar va u bilan birga tuzlanadi. Sulhga kora u 2000ta to'ya, 800 bosh qul-chori, 400ta sovut, 400ta nayza berdi va jizya to'lashga rozi bo'ldi. Unga ham Yuhanna bilan birga Duvma, Tabuk, Ayla va Taymo'g'a qilingan hukmlarni kilib, ularga omalik xati yozib berdilar.

Rumliklar faydisiga ishlayotgan qatlamlar ham bunyod etilgan buyog'iga avvalgi xo'jaliklarga suyanish davom etadigan utganiga ishonch hil kilib, musulmonlar tomonga yuz bura boshladilar. Shunday kilib, islom davlatining hududlari kangayib, uyushtirilgan Rum chegaralariga etib bordi.

Ислом Нури

Мадинага қайishlari

Islom lashkari Tabukdan muzaffar va g'olib bolib, biron talafot ko'rmay qayib keldi. Olloh taoloning ozi mo'minlarini mashaqqatli urushga kirishdan ozod qildi. Yo'ldada qayta tiklanganlarda bir tor daraja ichidagi munofiqlardan va ikki nafari Rasululloh solallohu alayhi va salamga suiqasd qilinishga urindilar. Bu shunday bo'ldi: Rasululloh solallohu alayhi va salom boshqa narsadan o'tib borayotgandagi Ammor u zotning to'yalarini tizginidan tugatib borayotganda, Xuzayfa ibn al-Yomon to'vani xaydayab borayotgandir. Odamlar esa vodiy orab yurib borayotan edilar. Haligi munofiqlar qulay fursatdan foydalanib qolmoqchi bulishdi. Rasululloh solallohu alayhi va salom ikki sagoba qo'shilishida yurib borarganlar, orkadan kimlarningdir sharpasi sezildi. Yuzlarga nikob tutgan bir gurux kishilar yuqirilib kelayotgan edi. Rasululloh solallohu alayhi va salom Huzayfaga buyerlandlar, u qwlidagi tayoq bilan ulan mingan tuyalarningning boshlariga ura boshladilar va tuyalar xurkib, ortga tisarildilar. Allox taolo ularning qalbiga qurqilgan solib qo'ydi va ular tezlik bilan olib boriladigan joylarga qayib, odamlarga ichiga singib ketibdi. Rasululloh solallohu alayhi va salom ulanishning ismolini va qilmoqchi bugan ishlarini aytishadi. Shu boydan Huzayfa roziyallohu anhu Rasululloh solallohu alayhi va salomning sirlari sohibi deb atalardi. Bu haqiqatda Olloh taolo oyat ham nozil qilingan edi: Shu boysdan Xuzayfa roziyallohu anhu Rasululloh solallohu alayhi va salomning sirlari sohibi deb atalardi. Bu haqiqatda Olloh taolo oyat ham nozil qilingan edi: Shu boysdan Xuzayfa roziyallohu anhu Rasululloh solallohu alayhi va salomning sirlari sohibi deb atalardi. Bu haqiqatda Olloh taolo oyat ham nozil qilingan edi: «**Ular o'zlari etolmagan narsa** (yani payg'ambar joniga suiqasd kilishga) **qasd qilingan edilar**» (Tavba: 74).

Uzoqdan Madinaning belgilarini ko'ringach, Rasululloh solallohu alayhi va

Ислом Нури

sallam: «Bu Toba (pok shahar), bu bizni yaxshi ko'rgan va biz ham uni sevib qolgan tog '- Uxuddir», dedilar. U zotning kelayotgonlari xabarini eshitgan odamlarni kutib olgani chiqib kelilar. Ayollar va bolalar kuchinni zo'r quvonch bilan, «To'laal bodu» deb bo'shashtiruvchi, «Bizlarga Vado' tepaliklaridan tortin oy ko'ring, to qiyomat shukr aytmoq zimmamizga vojib bo'ldilar», degandagi mazmundagi qo'shiqni kutib olishdi.

□□□□□□ □□□□□□ ** □□□□□□ □□□□□□ □□□□ mn
□□□□□□ □□□□
'lyna ** □□□□ □□□□ □□□□ □□

Rasululloh solallohu alayhi va sallamning Tabukdan qayib, Madinaga kirib kelishlari 9-hijroning rajab oyiga tug'ri keladi. Ushbu g'azotga majburiy kelishlarga elektr kun ketdi. Undan yigirma kunida Tabukda turdilar, qo'lganini yo'lda o'tkazdilar. Ushbu g'azot Rasululloh solallohu alayhi va salom ishtirok etgan so'nggi g'azotdir.

Ushbu g'azotdan qo'lib ketganlar

Tabuk g'azotini uzingagina qo'shib qo'yilgan sabab va shart-sharoitlar tufayli Olloh taolo tomonidan mo'minlar uchun juda katta imtihon bilan shug'ullanadi. Unda boshqa shu kabi o'rindagi bulganidek, mo'minlar boshchiligidan ajraldilar. Olloh taolo aytganidek: «**Olloh mo'minlarini sizlar bugan mana shu vaziyatda** (kimni mo'min-u, kim munofiqligi ma'lum bo'lgan vaziyatda) **tashlab kuyovchi emas. Hali u** (Uhudda munofiqlarni mo'minlardan ajratiib kuygan kabi) **nopokni pokdan ajratadi** »(Oli Imron: 179). Chin mo'minlardan xech qaysilari shubu g'azotdan o'zlarini chetga olmasdan, jamoalarni ungacha chiqib borilardir, xatti-harakatlardan xoli munofiqlik belgilarini bulib hisoblashadi. Biron odam undan qo'llab ketgan bylsa, bu haqiqat Rasululloh solallohu alayhi

Ислом Нури

va salamga xabar berilayotganda u zot: «Quvaveringlar, agar u odamda yaxshi ko'rsangiz, Olloh o'zi uni sizlarga etkazib yubordi. Agar boshkacha katta bo'lsa, Olloh undan sizlarni kutargan buladi », derdilar. Ushbu g'azotdan faqat biron uzrlari katta bo'lganlarga qarshi yoki Allox va Rasulini yolg'onchi sanagan munofiqlarda g'allondan uzr aytish yoki umuman umumiy ham aytmasdan foydalaniladi. To'g'ri, haqiqiy mo'minlardan uch nafari ham juda juda uzrli sababsiz qo'llanib ketishi. Ular Alloxning sinoviga dучор bo'lib, kelin Ollohning tavvalalarini qabul qilib olishgan edi.

Rasululloh solallohu alayhi va salam Madinaga kirib kelguvchi, avval dastlabki masjidga kirib, ikki rak'at namoz o'qidilar, odamlarning uzr-mazur voqealarini eshitib o'tirdilar. Munofiqlar - saksondan ortroq odam - kelib, har qanday hil uzrlar aytib, qasam ichishdi. Ularniing zohiriy so'zlarini qabul qilish, bay'at qilishdi. Ular uchun istig'for aytib, dillarini Ollohga topshirdilar.

Ammo, uch kishi chin mo'minlar - Ka'b ibn Molik, Murora ibn Rabi' va Xilol ibn Umayya - esa tug'risini, ya'ni qanday uzrsiz qo'llanishini aytishga qarshi qaror qildilar. Rasululloh solallohu alayhi va salomni saqlashlarni bu uch kishi bilan gaplashishdan man qiladilar. Ulardan batamom aloqalar uzib qo'yildi, ularaga nisbatan musulmonlarning muomalalari o'zgardi. Er ham ularni sig'dirmay qoldi, keng er ko'zlariga tor bo'lib, juda og'ir va tanhoda foydalaniladi. Jazo choralari boshlanganidan keyin kun otgach, ularga ayollardan ham chetlatish buyurildi. Faqat elektr kundan keyingina Allox taolo ularning tavbalalarini qabul qildi, oyat nozil qildi:

«Yana o'zga uch kishining (tavbalarni qo'shib qabul qilishni), to ularga keng er torlik kilib qo'lda va dillarni siqib qo'ydi, Ollohning (g'azabidan) tabiatiga qilingan tavba qilich bilangina kutish mumkin

Ислом Нури

bo'lgan ekani bilganlarga (tavbalarni qabul qilib olmagan) **ishlatilgan edi . So'ngra** (Olloh) **tavba qilishlari uchun kattaroq tavba yo'lini ochdi. Albatta, Allox tavbalalni qabul kiluvchi, mehmonribir »** (Tavba: 118).

Musulmonlar ko'p xursand bo'ldilar va ularni muborakbod etildilar, uchchovlarning esa shodliklarini chek-chegarasi bilan oldilar. Ular tavbalari maqbul bulgani shukronasiga sodaqot va xayru eshonlar qililar. Bu kun ularning hayotiyalaridagi eng baxtli kun bo'lib qolmoqda.

Ҳақиқий узр сабабли чиқолмай қолган кишилар ҳақида Аллоҳ таоло қуйидаги оятни нозил қилди : **«Ожиз-нотавонларга, хасталарга ва (жиҳод учун) бергани ҳеч нарса топа олмаётган кишиларга - агар улар Аллоҳ ва Унинг пайғамбари учун холис бўлсалар , бирон хараж - гуноҳ йўқдир»** (Тавба : 91).

Rasululloh solallohu alayhi va salam Madinaga yaqinlashishganlarda katta haqiqat haqida aytilgan edilar: «Madinada shu kabi kishilar borki, sizlar qayerga borgansiz, qayerda biron bir odamning borligini bilgan bo'lsangiz, ular sizni bilan birga bo'ldilar, o'lib oldilar». «Yo Rasululloh, ular Madinamilar?», Deb so'ralganda: «Ular Madinadalar», deb javob berishdi.

Ushbu g'azotning davolash

Ushbu g'azotning Arab jazirasida musulmonlarning nefuzlari ortishi va kuchayishiga juda katta ta'sir ko'rsatdi. Odamlar arab olamida Islomdan o'zga biron kuchli yashab qolmasligiga amin buldilar. Musulmonlar boshiga kulfat yogilishini kutib yotayotgandagi johil va munofiq kimsalarnng sunggi umidlari ham puchga chikdi. Chunki, ular bor orzu-umidlarini rumliklarga bog'lagan edilar. Mana shu g'azotdan keyin ular

ikkala pichib, biqinib yurishga majbur buldilar, voqyega taslim bilishdan o'zga chora topmadilar.

Endilikda musulmonlarning munofiqlariga yumshoq va muloyimlik bilan bog'liq muomala kilishlariga o'rin qo'lladi. Ollah taolo ularga qat'iyat bilan olib borilayotgan muomala kilishga buyurdi, sadaqalarini qabul qilish, ularga janoza namozi o'qish, ularga istigfor aytish va qavrlari ustida ishlashdan qaytarish. Ularning masjid ismi bilan kuran kurib olisgan makr-hiyla va fitna uchqollarini buzib tashlanishga byurdi. Ularni sharmanday sharmisor kiladigan va shundan keyin ularni tanib olmoq kiyin bylmaydigan oyatlarni tushirishdi, uchbu oyatlarda go'yo ularni ishlarini bilan yozilgan qilingandek, Madina oyli gap kim haqiqatda borayotgandin anik-tinik bilib turdi.

Ushbu g'azotning arab olamiidagi ta'sirini shundan ham bilsa bo'ladiki, arab qavatlarini Makka fathidan sal avvalroq qilish va undan keyin ancha-muncha Rasululloh sollallohu alayhi va salom huzurlariga konferentsiyalarni qabul qilish bilan bog'liq voqealarni kuzatib borish kerak edi. Ushbu g'azot mavzusida Qur'on oyatlari nozil bo'lishi

Baroa surasininig kopgina oyatlari ushbu g'azot mavzusi doiralarida nozil bo'ldi. Ulardan ba'zilar g'azotga chiqib ketishingizdan oldin, bazilarni jalb qilganingizdan keyingina - safarda ekanlarida, bazilaridan esa Madinaga qaytib kelgandan keyin ovoz berilmagan. Oyatlar g'azotining alohida holati va hayotini, munofiqlarning sharfli ishlarini, shu bilan birga g'azotda ishtirok etadigan ikki tomonni muomalaga kiritadigan muxlislarning muomiladagi fazilatlarini va shu kabilarning ishlarini muhokama qilishni davom ettirishdi.

Ислом Нури

Shu yili bo'lib o'tgan bazi hayot voqealari

Shu yili tarixiy ahamiyatga molik alohida voqealar bulib o'tdi:

- 1) Rasululloh solallohu alayhi va sallam Tabukdan qaytib kelayotganlardan keying Uvaymir al-Ajloniy bilan ayoli o'rtasida «liyon» topshirilgan edi.
- 2) Zino kilganini nazoratof etib kelgan Gomid qavilasilik oyolga toshbo'ron kilish hukmi ijro etildi, uni homilasini to'kkanidan va o'g'lini sutdan ajratganidan keyin toshbo'ron qildi.
- 3) Xabashiston podshohi Asxama Najoshiy shu yilning rajab oyida vafot etdi, Rasululloh solallohu alayhi va salom unga Madinada g'olibona janoza namozini o'qituvchilar.
- 4) Shabon oyida Rasululloh solallohu alayhi va salomning qizlari Ummu Kulsum vafot etdi. Rasululloh solallohu alayhi va salom ko'p qayg'urdilar, Usmonga: «Agar sizchi qizim bulysa, uni ham sizga bergan bo'lardim», dedilar.
- 5) Rasululloh solallohu alayhi va salom Tabukdan qaytganlardan sung munofiqlari bo'shligi Abdulloh ibn Ubay ibn Salul vafot etdi. Rasululloh solallohu alayhi va salom unga istig'for aytiladi, unga janoza o'qidilar. Umar roziyallohu anhu u zotni bunday qilib qo'yilganidan qaytarishga urinib ko'rdi. Keyrinroq Umarning fikrini tugri sanab, oyat nozil buldi.

Fatul Boriy: 8/27,
42.

Sunan Abi Dovud:

Ислом Нури

2/10.

Termiziy: 4/412, Musnadu
Axmad: 5/218.

Musnad Ahmad: 1/453, 454,
Xokim: 2/117, Termiziy: 4/173 (1689-h), Fatul Boriy: 8/29, 30, Musnad Abi
Ya'lo:
3/388, 389.

Sahih Muslim: 2/100.

1 uvkiya - 12 dirham yuqi
37,44 grammga teng o'g'irlik.

Fatul Boriy: 8/45.

Dabboboba (tankning ajdodi)
- yogochdan yasalgan o'g'il g'ildirakli kurol turi bulib, undan qal'a va
qurg'onchilarning
devorlarini tanlash va buzish uchun foydalandilar.

Sahihul Buxoriy:
2/620.

Qozi Iyoz: Ash-shifa bi
tarifi huquqil-mustofa: 1/86.

Ibn Xishom: 2/499, 500,
Buxoriy ham shu mazmunda rivoyat qilingan: 2/620, 621.

Ислом Нури

Xavozin aspihlari

qismasi Buxoriy va sharhi Fathul Boriyda Tavsif qilingan: 5/2012.

Tarixi Ibn Xoldun:

2/48, Zodal maod: 2/160 – 201, Ibn Xishom: 2 / 389-501, Sahihul Buxoriy:
2 / 612-622,

Fatul Boriy: 8 / 3-58.

Tarixchilar mana shu

ravishda, ushbu sariiyening 9-hijriyda yurilganini aytganlar. Biroq, bu
uncha tug'ri

emas. Chunki, voqealar o'qimi Aqráb ibn Hobisning bindan ilgariy
musulmon byulmani

ekani ko'rsata oladi. Xolbuki, Rasululloh solallohu alayhi va salom Xavozin
asirlarini qaytarib berishini so'raganlarida Aqro'r ibn Xobis: «Ammo men
va Banu

Tamim asirlari bizni bermaymiz», deb aytgan edi. Bu esa uningni
ko'rib chiqayotgan sariyodan oldinroq islomni qabul qilish uchun qilingan
dalillarga ishora qilingan.

Zodal maod: 2/205

.

Nasroniyya va sobiyya

o'rasidagi bir din ahli.

Ibn Xishom: 2/581.

Musnad Imom Axmad:

4/257, 258.

Ислом Нури

Sahihul Buxoriy: 1413,
1417, 3595, 6023, 6539, 6540, 6563, 7443, 7512 – qolislari.

Sahihul Buxoriy: 2/730

.

Sahihul Buxoriy: 1/334

.

Jome'ut-Termiziy:
Usmon ibn Affonning sifatlari: 2/211.

Vasaq – 130,6 kg
mikordiga teng bo'lib o'tgan ulov.

Sahihul Buxoriy: 2/637

.

Musulmon: 2/246.

Musulmon: 2/246.

Bu Ibnul Qayiminning fikri bulib, u Ibn Ishoq aytilgan fikrdan kora tug'riroqdir. Uning aytishicha, Rasululloh solallohu alayhi va salamning qayib kelishlari ramazonga to'g'ri kelgan ekan. U vaziyatda u zotning Tabukka yo'l bolalarini 2-rajab, payshanba kuniga, yangi oktyabr oyining 25-kuniga tug'ri keladi. Vaholanki, yilning bu davri issiq bir muncha pasaygan, hozirgi paytda ertalab va kechqurunlari juda salqin

Ислом Нури

tushib qo'lga kiritildi. Xurmo hosillari ham pishib, yigittirilgan buladi. Rasululloh solallohu alayhi va salom esa Tabukka qatiq isiqda, xurmolar endi pishib etilayotgan kunlarda yig'laganlar. Qo'laversa, Rasululloh solallohu alayhi va salom shu yilning shobon oyida, qizlari Ummu Kulsum vafot etganida Madinada bor edilar. Sahih gap shuki, u zot Madinaga rajab oyida qaytib kelganlar, Tabukka yevil o'shlari esa bunaqa kundan kunga kelib, jumodul-ulola oyida bo'g'ilgan.

Ibn Xishom: 2 / 515-537,
Zodul maod: 3 / 2-13, Sahihul Buxoriy: 1/252, 414, 2 / 633-637, Sahih Muslim:
2/246, Fatul Boriy: 8 / 110- 126.

Лиъон - аёлини зино
устида ушлаганини даъво қилган odam агар versache даъвосига тўртта
гувоҳ келтира
олмаса, аёли ҳам гуноҳига иқроп бўлмаса, ҳар иккаласи қози oldida
ўзининг
ҳақлигини айтиб, тўрт марта гувоҳлик беради ва бешинчисида эр:
«Агар гапим ёлғон
бўлса, Аллоҳнинг менга la'nati bulsin », deb qasam ichadi, oyol ham
beshinchisida:
« Agar uning gapi rost bulsa, menga Allohning loynati bulsin », deydi
(Tarj.).